

ผลของการใช้กลุ่มช่วยเหลือตนเองต่อพฤติกรรมการดูแลบุตรและความเครียดของการเป็นมารดา  
ในมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย

นักสวรรณ แก้วหลวง

740009583

24 ส.ค. 2548

190508

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2545

ISBN 974-616-999-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์  
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)

.....กรรมการ

(ดร. รัชนี สรรเสริญ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)

.....กรรมการ

(ดร. รัชนี สรรเสริญ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ประสบกิตติคุณ)

.....กรรมการ

(ดร. จันทนา จันทวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 21. เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2545

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณา ความเสียสละ ความอดทน ความช่วยเหลือให้คำแนะนำทางด้านวิชาการอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์ ดร. รัชนี สรรเสริญ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ช่วยตรวจข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจกับผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ. ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนี ประสภกิตติคุณ ดร. ฉันทนา จันทวงศ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และรองศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ เดียววิเศษเรศ ที่กรุณาแปลแบบสอบถามจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Back-translation) และรองศาสตราจารย์ดร.ณิ ชุมพะวัต ที่กรุณาให้คำแนะนำในการฝึกทักษะการทำกลุ่มช่วยเหลือตนเอง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลชลบุรี ที่กรุณาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่งานผู้ป่วยนอกเฉพาะแผนกกุมารเวชกรรม ที่กรุณาอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล และที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณมารดาผู้ป่วยเด็กโรคธาลัสซีเมียทุกท่านเพราะถ้าปราศจากความร่วมมือและเสียสละเวลาของมารดา งานวิจัยนี้จะไม่สำเร็จลงได้

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณเตี่ยเคน คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย น้องสาวสุดที่รัก และคุณอุเทน สุปัติ ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่เคียงข้างคอยช่วยเหลือทุ่มเทแรงกาย แรงใจ สนับสนุนและส่งเสริมให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณลุง ป้า น้า อา พี่ ๆ น้อง ๆ ตลอดจนเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจคอยช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา ขอขอบพระคุณสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ ที่ได้ให้การสนับสนุนเงินทุนวิทยานิพนธ์บางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

นักสำรวจ แก้วหลวง

43911547 : MAJOR : FAMILY NURSING ; M.NS. (FAMILY NURSING)

KEYWORD : SELF HELP GROUP / CHILDCARE BEHAVIORS / THALASSEMIC  
MATERNAL STRESS

NAPATSAWAN KAEWLUANG : THE EFFECT OF SELF- HELP GROUP ON  
CHILDCARE BEHAVIORS AND MATERNALSTRESS IN THALASSEMIC CHILDREN' S  
MOTHERS. THESIS ADVISORS : CHINTANA WACHARASIN, Ph.D., SURIN SUTHITHATIP,  
Ed.D., RATCHANEE SUNSERN, D.N.sc. 107 P. ISBN 974-616-999-9

This research aimed to study the effects of self-help group on childcare behaviors and maternal stress in Thalassemic children's mothers. The sample consisted of twenty mothers whose Thalassemic children were checked up at Thalassemic Clinic, Chonburi Hospital. They were randomly divided into two groups using matched pairs method. One group was treated as the control group and the other served as the experimental group. The experimental group joined in 3 sessions of the self-help group to share information, experience, and views on childcare behaviors. The control group received regular health services. The instruments included a childcare behavior questionnaire and maternal stress questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and a dependent t-test.

The results of the study showed that :

1. The posttest scores of maternal stress childcare behaviors in Thalassemic children's mothers in the experimental group were significantly higher than the pretest scores ( $p < .05$ ). When compared with the control groups, the posttest scores of child care behavior of childcare behaviors of Thalassemic children's mothers in the experimental group were significantly higher than the control ( $p < .05$ )
2. The posttest scores of the maternal stress in Thalassemic children's mothers in the experimental group were significantly lower than the pretest scores ( $p < .05$ ). When compared to the control groups, the posttest scores of the maternal stress of maternal stress of Thalassemic children's mothers in the experimental group were significantly lower than in the control group ( $p < .05$ )

43911547 : สาขาวิชา : การพยาบาลครอบครัว ; พย.ม. (การพยาบาลครอบครัว)

คำสำคัญ : กลุ่มช่วยเหลือตนเอง / พฤติกรรมการดูแลบุตร / โรคธาลัสซีเมีย

ความเครียดของการเป็นมารดา

นักสำรวจ : ผลของการใช้กลุ่มช่วยเหลือตนเองต่อพฤติกรรมการดูแลบุตร และความเครียดของการเป็นมารดาในมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย (THE EFFECT OF SELF- HELP GROUP ON CHILDCARE BEHAVIORS AND MATERNAL STRESS IN THALASSEMIC CHILDREN' S MOTHERS) อ. ที่ปรึกษา : จินตนา วัชรสินธุ์, Ph.D., สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์, Ed.D., รัชนี สรรเสริญ, D.N. Sc. 107 หน้า. ISBN 974-616-999-9

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กลุ่มช่วยเหลือตนเองต่อพฤติกรรมการดูแลบุตร และความเครียดของการเป็นมารดาในมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 20 คน สุ่มอย่างง่ายจากมารดาที่พาบุตรมารับการรักษาที่คลินิกเด็กโรคธาลัสซีเมีย โรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ด้วยวิธีจับคู่ (matched pairs) กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มช่วยเหลือตนเอง 3 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูแลบุตรป่วยโรคธาลัสซีเมีย ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการดูแลสุขภาพตามวิธีปกติของโรงพยาบาล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย แบบสอบถามความเครียดของการเป็นมารดา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คะแนนพฤติกรรมการดูแลบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมียของมารดากลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. คะแนนความเครียดของการเป็นมารดาในมารดากลุ่มทดลอง หลังการทดลอง ต่ำกว่าก่อนการทดลอง และต่ำกว่ามารดากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## สารบัญ

|                         | หน้า |
|-------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....    | ๔    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... | ๕    |
| สารบัญ.....             | ๖    |
| สารบัญตาราง.....        | ๗    |
| สารบัญภาพ.....          | ๘    |

### บทที่

|                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------|----|
| 1 บทนำ.....                                                             | 1  |
| ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....                                     | 1  |
| คำถามในการวิจัย.....                                                    | 5  |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....                                            | 6  |
| สมมุติฐานในการวิจัย.....                                                | 6  |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                          | 6  |
| ขอบเขตของการวิจัย.....                                                  | 7  |
| ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....                                             | 7  |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                                    | 7  |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย.....                                               | 8  |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                   | 11 |
| โรคธาลัสซีเมีย.....                                                     | 11 |
| ผลกระทบของโรคธาลัสซีเมียต่อเด็ก.....                                    | 15 |
| ผลกระทบของบุตรป่วยโรคธาลัสซีเมียต่อมารดา.....                           | 17 |
| พฤติกรรมการดูแลบุตรของมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย.....     | 18 |
| แนวคิดเกี่ยวกับความเครียด.....                                          | 22 |
| ความเครียดของการเป็นมารดาในมารดาที่มีบุตรเจ็บป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย.... | 25 |

บทที่

หน้า

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| การสนับสนุนทางสังคม.....                     | 27  |
| แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มช่วยเหลือตนเอง.....      | 30  |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....                    | 43  |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....                 | 44  |
| การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....                   | 44  |
| เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....              | 45  |
| การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....                | 47  |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....                     | 48  |
| วิธีดำเนินการทดลอง.....                      | 49  |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....                      | 52  |
| 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....                  | 53  |
| 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... | 61  |
| สรุปผลการวิจัย.....                          | 61  |
| การอภิปรายผล.....                            | 62  |
| ข้อเสนอแนะ.....                              | 64  |
| บรรณานุกรม.....                              | 67  |
| ภาคผนวก.....                                 | 76  |
| ภาคผนวก ก.....                               | 77  |
| ภาคผนวก ข.....                               | 99  |
| ภาคผนวก ค.....                               | 104 |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....                   | 107 |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                                                                      | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 จำนวนและร้อยละของมารดา จำแนกตามอายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนบุตรของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง.....                | 54   |
| 2 จำนวนและร้อยละของบุตร จำแนกตามเพศ อายุ ลำดับที่ การศึกษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย.....                                           | 56   |
| 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลบุตรป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย ในระยะหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....  | 57   |
| 4 เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลบุตรป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย ในกลุ่มทดลองในระยะก่อนและหลังการทดลอง.....         | 58   |
| 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของการเป็นมารดาในระยะหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....                   | 59   |
| 6 เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของการเป็นมารดากลุ่มทดลอง ในระยะก่อนและหลังการทดลอง.....                           | 60   |
| 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลบุตรป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย ในระยะก่อน การทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม..... | 100  |
| 8 เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลบุตรป่วยด้วยโรคธาลัสซีเมีย ในกลุ่มควบคุมในระยะก่อนและหลังการทดลอง.....        | 101  |
| 9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของมารดาในระยะก่อนการทดลองระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง.....              | 102  |
| 10 เปรียบเทียบผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของการเป็นมารดา กลุ่มควบคุมใน ระยะก่อนและหลังการทดลอง.....                        | 103  |



## สารบัญภาพ

| ภาพที่                      | หน้า |
|-----------------------------|------|
| 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... | 10   |
| 2 วิธีดำเนินการทดลอง.....   | 51   |